

Richtlijn

KENNISINSTITUUT VOOR DE INSTALLATIESECTOR

SYMBOLENLIJST ISSO

Doc. nr.: D104-6
Datum: 1-9-2009
Versie: 1.0

VERSIEBEHEER

Versie	Datum	Wijzigingen	Persoon
1.0	01-09-09	Document aangemaakt.	MV

INHOUDSOPGAVE

1	Grieks alfabet	4
2	Alfabetische lijst.....	5
3	Grafische symbolen	16
3.1	Leidingcoderingen	16
3.2	Symbolen voor apparaten en appendages	17
3.3	Kleurcodering leidingen	19

1 GRIEKS ALFABET

Onderstaand een overzicht van het griekse alfabet:

Symbol	Symbol	Uitspraak
α	A	alfa
β	B	bêta
γ	Γ	gamma
δ	Δ	delta
ε	E	epsilon
ζ	Z	zêta
η	H	eta
θ	Θ	thêta
ι	I	iôta
κ	K	kappa
λ	Λ	lambda
μ	M	mu
ν	N	nu
ξ	Ξ	ksi
ο	O	omicron
π	Π	pi
ρ	P	rhô
σ	Σ	sigma
τ	T	tau
υ	Υ	upsilon
φ	Φ	phi
χ	X	chi
ψ	Ψ	psi
ω	Ω	omega

2 ALFABETISCHE LIJST

A

Omschrijving	Symbool	Eenheid	Synoniemen
Aantal	n	-	
Aantal cilinders compressor	z	-	
Aantal graaddagen	G_d	$K \cdot d$	
Aantal graaduren	G_h	$K \cdot h$	
Aantal moleculen of deeltjes	n	-	
Aantal per tijdseenheid	n	s^{-1}	
Aantal uren	N	h	
Aantal windingen	N	-	
Aanvoertemperatuur	θ_{aanv}	$^{\circ}C$	
Absolute druk	p_{abs}	Pa	
Absolute Temperatuur	T	K	
Absolute vochtigheid	x	kg/kg	
Absolute vochtigheid van verzadigde vochtige lucht	x_s	kg/kg	
Absolute vochtigheid,buitenlucht	x_e	kg/kg	
Absorptiecoëfficiënt	α	-	
Actief vermogen	P	W	werkzaam vermogen
Admittantie	Y	S	
Afstand (afgelegde weg)	s	m	
Akoestisch vermogen	P, (W)	W	
Akoestische impedantie	Z_a	$Pa \cdot s/m$	
Arbeid	W	J	
Asvermogen	P_a	W	
Autoriteit	a	-	

B

Omschrijving	Symbool	Eenheid	Synoniemen
Bedrijfsuren	t	h	
Bedrijfsuren per jaar	t	h/a	
Belichting	H	$lx \cdot s$	
Bestralingssterkte, irradiantie, ontvangen	E, (E_e)	W/m^2	
Beweging, hoeveelheid van	p	$kg \cdot m/s$	impuls (van een massa)
Breedte	b	m	diepte
Breedtegraad	B	$^{\circ}$	
Brekingsindex	n	-	
Buitenlucht temperatuur, gemiddeld	$\theta_{e,gem}$	$^{\circ}C$	
Buitenlucht temperatuur, maximum	$\theta_{e,max}$	$^{\circ}C$	
Buitenlucht temperatuur, minimum	$\theta_{e,min}$	$^{\circ}C$	
Buitenluchttemperatuur	θ_e	$^{\circ}C$	
Buitentemperatuur, gecorrigeerd voor temperatuuroverschrijding	$\theta_{e,c}$	$^{\circ}C$	

C

Omschrijving	Symbool	Eenheid	Synoniemen
Calorische bovenwaarde	H_s	J/kg;J/m ³	
Calorische onderwaarde	H_i	J/kg;J/m ³	
Capaciteit	C	F	
Celsttemperatuur	$t,(\theta)$	°C	
Cirkelfrequentie	ω	s ⁻¹	
Condensatie druk	p_c	Pa	
Constante waarde	CW	€	
Constante waarde, netto	NCW	€	

D

Omschrijving	Symbool	Eenheid	Synoniemen
Dampgehalte in koudemiddel	x	kg/kg	
Dauwpunttemperatuur	θ_d	°C	
Dempingscoëfficiënt, decrescentie	δ	s ⁻¹	
Diameter equivalent	d_{eq}	m	
Diameter hydraulisch	d_h	m	
Diameter inwendig	d	m	
Diameter uitwendig	D	m	
Dichtheid	ρ	kg/m ³	volumieke massa
Dichtheid bij gegeven temperatuur	ρ_θ	kg/m ³	
Diffusiecoëfficiënt	D	m ² /s	
Dikte	d	m	
Dikte isolatielaag	d_{is}	m	
Dikte materiaallaag n	d_n	m	
Dode tijd	t_d	s	
Doorsnede, leiding	A_l	m ²	
Drogeboltemperatuur	θ	°C	
Druk	p	Pa	
Druk, atmosferisch	B, p_{atm}	Pa	
Druk, dynamische	p_{dyn}	Pa	
Drukverlies door plaatselijke weerstanden	Z	Pa	
Drukverschil	Δp	Pa	
Drukverval	R	Pa/m	
Duitse hardheidsgraad	°D	10(mgCaO)/l	
Dynamische viscositeit	η	Pa · s	

E

Omschrijving	Symbool	Eenheid	Synoniemen
Effectief vermogen	P_e	W	
Elasticiteitsmodulus	E	Pa	
Elektrische bronspanning	U	V	potentiaalverschil
Elektrische flux	Ψ	C	
Elektrische geleiding	γ, σ	S/m	
Elektrische inductantie	L	-	
Elektrische lading	Q	C	
Elektrische potentiaal	V	V	
Elektrische stroom	I	A	
Elektrische susceptibiliteit	χ, χ_e	-	
Elektrische veldsterkte	E	V/m, N/C	
Elektrische verplaatsing	D	C/m ²	elektrische fluxdichtheid
Elektrische weerstand, resistentie	R	Ω	
Elektromagnetische golfsnelheid in vacuüm,	c	-	
Elektromotorische kracht	E	V	
Emissiefactor	ϵ	-	emissiecoëfficiënt
Energie	E	J	
Energie, potentiële	E_p	J	
Energiedichtheid	w	J/m ³	
Energiestroom	P	W	
Enthalpie	H	J	
Entropie	S	J/K	

F

Omschrijving	Symbool	Eenheid	Synoniemen
Fasecoëfficiënt	B	m ⁻¹	
Faseverschil, faseverschuiving	φ	rad	
Frequentie	f	Hz (s ⁻¹)	

G

Omschrijving	Symbol	Eenheid	Synoniemen
Gasconstante	R	J/(kmol · K)	
Geleiding	G	S	conductantie
Geluiddemping	D	dB	
Geluids energiedichtheid	E	(J/m ²)	
Geluids intensiteit	I, J	W/m ²	
Geluidsdrumniveau	L _p	dB	geluidsdrukpeil, geluidsniveau
Geluidssnelheid	c	m/s	
Geluidsvermogensniveau	L _w	dB	
Gemiddelde etmaal temperatuur in vertrek	θ _i	°C	
Gemiddelde snelheid	V _{gem}	m/s	
Geregelde grootte	x	-	
Gewicht	G	N	
Golflengte	λ	m	

H

Omschrijving	Symbol	Eenheid	Synoniemen
Hoek	α, β, enz.	rad	
Hoeksnelheid	ω	rad/s	
Hoekversnelling	α	rad/s ²	
Hoogte	h	m	
Hoogte boven gekozen referentie punt	Z, z	m	
Hoogte boven zeeniveau	H	m	
Hydraulische diameter	d _h	m	
Hydrostatische druk	p _h	Pa	

I

Omschrijving	Symbol	Eenheid	Synoniemen
Impedantie	Z	Ω	
Integratietijd	t _i	s	
Inwendige energie	E	J	

J

Omschrijving	Symbol	Eenheid	Synoniemen
Jaar	-	a	
Jaarlijks gemiddelde buitentemperatuur	θ _{me}	°C	
Jaarlijkse warmtebehoefte	Q _{tot}	kWh/a	

K

Omschrijving	Symbool	Eenheid	Synoniemen
Kanaal, Hoogte	a	m	
Kanaalsectie	n _j	-	
Kanaaltemperatuur	θ_k	°C	
Kanaaltemperatuur (retour)	θ_{kr}	°C	
Kanaaltemperatuur (uitgaand)	θ_{ku}	°C	
Kinematische viscositeit	u	m ² /s	
Kinetische energie	E _k	J	
Kledingweerstand	I _{clo}	clo	
Klepcoëfficiënt	K _v	m ³ /(h·bar ^{1/2})	
Klepcoëfficiënt van klep bij max. lichte hoogte	K _{vs}	m ³ /(h·bar ^{1/2})	
Koelcapaciteit	Φ _o	W	
Koellast	Φ	W	
Koudefactor	ε	-	
Kracht	F	N	
Kringversterking	V _o	-	
Kubieke uitzettingscoëfficiënt	β	K ⁻¹	

L

Omschrijving	Symbool	Eenheid	Synoniemen
Lengte	l	m	
Lengte graad	L	°	
Licht emittantie	M	lm/m ²	geëmitteerde lichtstroomdichtheid
Licht, hoeveelheid	Q	lm · s	
Lichtsterkte	I	cd	
Lichtstroom	Φ	lm	
Lineaire uitzettingscoëfficiënt	α	K ⁻¹	
Luchtdruk	P	kPa	
Luchtfactor	n	-	
Luchthoeveelheid	V	m ³	
Luchtsnelheid	v	m/s	
Luchttemperatuur	θ _l	°C	
Luchtweerstand	ΔP _A	Pa	
Luminantie	L	cd/m ²	

M

Omschrijving	Symbol	Eenheid	Synoniemen
Magnetische flux	Φ	Wb	
Magnetische inductie, magnetische fluxdichtheid	B	T	
Magnetische veldsterkte	H	A/m, N/Wb	
Massa	m	kg	
Massastroom	q_m	kg/s	
Massastroom buitenlucht bij mechanische ventilatie	$q_{m,m}$	kg/s	
Massastroomdichtheid	Φ	kg/(s · m ²)	
Massaverhouding	ξ	kg/kg	
Maximale partiële waterdampspanning of - druk	$p_{d,max}$	bar	
Mechanische impedantie	Z_m	N · s/m	
Middellijn	D	m	
Minimale partiële waterdampspanning of - druk	$p_{d,min}$	bar	
Molair volume	V_m	m ³ /mol	
Molaire massa	M	kg/mol	
Moment van koppel	T	N · m	
Moment van kracht	M	N · m	
Momentane geluidsdruk, (wisseldruk)	p	Pa	
Momentum	F	N, kg · m/s	

N

Omschrijving	Symbol	Eenheid	Synoniemen
Natteboltemperatuur	θ_n	°C	
Normaalspanning	σ	Pa	

O

Omschrijving	Symbol	Eenheid	Synoniemen
Omgevingstemperatuur	θ_a	°C	
Omtrek	O	m	
Omtrek kanaal	O	M	
Ontwerp buitentemperatuur	θ_e	°C	
Ontwerp binnentemperatuur	θ_i	°C	
Operatieve temperatuur	θ_o	°C	
Oppervlakte	A	m ²	
Oppervlaktespanning	σ	N/m	
Opvoerhoogte ventilator	P	Pa	
Opwarmtoeslag	Φ_o	W	
Opwarmtoeslag, specifiek	P	W/m ²	
Overdrachtsfactor van regelkring	K	-	
Overtemperatuur	ΔT_o	K of °C	

P

Omschrijving	Symbol	Eenheid	Synoniemen
Partiële waterdampspanning of -druk	p_d	bar	
Periode aantal	m,n	-	
Permittiviteit	ϵ	F/m	diëlektrische constante
Potentiaalverschil,	U	V	
Proportionele band	x_p	-	

R

Omschrijving	Symbool	Eenheid	Synoniemen
Radiantie, stralingsenergiestroomdichtheid	$L, (L_e)$	W/m^2	
Reactantie	X	Ω	
Regelafwijking, statisch	x_w	-	
Regelbereik	x_h	-	
Regeldifferentie	x_d	-	
Regelfactor	R	-	
Relatieve (massa)dichtheid	d	-	
Relatieve atoommassa (van een element)	A_r	-	
Relatieve molecuulmassa (van een stof)	M_r	-	
Relatieve permittiviteit	ϵ_r	-	
Relatieve vochtigheid	φ	%	
Relatieve wandruwheid	E	-	
Relatieve zonneshijnduur	ZDU	%	
Relatieve zonneshijnduur om 12 uur	ZDU_{12}	%	
Rendement	η	-	
Rendement, direct	η_{dir}	-	
Rendement, indirect	η_{ind}	-	
Rendement, ventilator	η_v	-	
Resulterende temperatuur	θ_r	$^{\circ}C$	
Retourtemperatuur	θ_{ret}	$^{\circ}C$	
Retourwatertemperatuur	θ_r	$^{\circ}C$	
Reynoldsgetal	Re	-	
Rotatiefrequentie	n	s^{-1}	
Ruimtehoek	Ω	sr	

S

Omschrijving	Symbool	Eenheid	Synoniemen
Schoorsteentemperatuur	θ_{sch}	°C	
Schuifspanning	τ	Pa	
Snelheid	v	m/s	
Snelheid, optimale	v_{opt}	m/s	
Soortelijk volume	v	m ³ /kg	
Soortelijke enthalpie	h	J/kg	
Soortelijke entropie	s	J/(kg · K)	
Soortelijke geleiding	γ, σ	S/m	conductiviteit
Soortelijke inwendige energie	e	J/kg	
Soortelijke warmte	c	J/(kg · K)	
Soortelijke warmte bij constant volume	c_v	J/(kg · K)	
Soortelijke warmte bij constante druk	c_p	J/(kg · K)	
Soortelijke weerstand	ρ	$\Omega \cdot m$	resistiviteit
Specifiek volume	v	m ³ /kg	
Specifieke akoestische impedantie	Z_s	Pa · s/m	
Spectrale absorptiefactor	α_λ	-	
Spectrale emissiefactor, monochromatische	ϵ_λ	-	
Spectrale reflectiefactor	ρ_λ	-	
Spectrale transmissiefactor	τ_λ	-	
Statische druk	p_s	Pa	evenwichtsdruk
Stof, hoeveelheid	n	mol	
Storende grootheid	z	-	
Straal	r	m	
Stralingscoëfficiënt	ρ	-	
Stralingsemittantie, geëmitteerde	$M, (M_e)$	W/ m ²	
Stralingsenergie	Q	J	
Stralingsflux, stralingsenergiestroom	$\Phi, P, (\Phi_e)$	W	
Stralingsfluxdichtheid, stralingsenergiestroomdichtheid	φ	W/m ²	
Stralingssterkte, stralingsintensiteit,	$I, (I_e)$	W/sr	
Stralingstemperatuur	θ_s	°C	
Stroomdichtheid	J	A/m ²	

T

Omschrijving	Symbol	Eenheid	Synoniemen
Temperatuur, aanvoerwater	θ_a	°C	
Temperatuur, absolute	T	K	
Temperatuur, gemiddelde buitenlucht	$\theta_{e,gem}$	°C	
Temperatuur, maximum buitenlucht	$\theta_{e,max}$	°C	
Temperatuur, minimum buitenlucht	$\theta_{e,min}$	°C	
Temperatuur, ontwerp binnen	θ_i	°C	
Temperatuur, ontwerp buiten	θ_e	°C	
Temperatuur, operatieve	θ_o	°C	
Temperatuur, resulterende	θ_r	°C	
Temperatuur, vertreklucht	θ_l	°C	
Temperatuur, winterperiode	θ_{el}	°C	
Thermodynamische temperatuur	$T,(\Theta)$	K	
Tijd	t	s	
Tijdconstante	t_c	s	
Transmissiecoëfficiënt	U	W/(m ² .K)	
Transmissiewarmteverlies	Φ_t	W	
Trillingstijd	T	s	Periode(duur)

U

Omschrijving	Symbol	Eenheid	Synoniemen
Uitzettingscoëfficiënt, lineair	α_l	K ⁻¹	

V

Omschrijving	Symbol	Eenheid	Synoniemen
Veerstijfheid	c	N/m	
Ventilatievoud	n	m ³ /(m ³ /h)	
Verdampingsdruk	p _o	Pa	
Verdampingstemperatuur	T _o	K of °C	
Verdampingswarmte	r	kJ/kg	
Verdunning	z	-	
Vereffeningstijd	t _v	S	
Verlichtingssterkte	E	Lx	
Vermogen, elektrisch	P	W	energiestroom
Vermogen, Opgenomen elektrisch	P _{el}	W	
Versnelling	a	m/s ²	
Versnelling van de vrije val	g	m/s ²	
Vervuilingfactor	R	m ² /K/W	
Verzwakingscoëfficiënt	α	m ⁻¹	
Viscositeit, dynamische	H	Pa.s	
Viscositeit, kinematische	v	m ² /s	
Vloeistofsnelheid	v	m/s	
Vochtigheidsgraad	ψ	-	
Vochtproductie	g	kg/s	
Vochtrendement warmteterugwinningapparatuur	η _s	-	
Vochtstroom	g	kg/(m ² · s)	
Vochtstroomdichtheid	X	kg/kg	
Voelbare warmte	Q _v	J	
Volume	V	m ³	inhoud
Volumestroom,	q _v	m ³ /s	debiet
Volumetrisch rendement	λ	m ³ /m ³	
Volumieke lading	p	C/m ³	(ruimtelijke) ladingsdichtheid

W

Omschrijving	Symbool	Eenheid	Synoniemen
Wachttijd	t_w	s	
Wanddikte	d	m	
Wandruwheid	ε	m	
Warmte, Hoeveelheid	Q	J	
Warmte, latente	Q_l	J	
Warmtecapaciteit	C	J/K	
Warmtedampspanning in de lucht	P_d	Pa	
Warmtedoorgangscoefficiënt bouwkundige constructie	U	$W/(m^2 \cdot K)$	
Warmtedoorgangscoefficiënt van warmtewisselaar	K	$W/(m^2 \cdot K)$	
Warmtefactor	COP	-	
Warmtegeleiding	G	W/K	
Warmtegeleidingcoëfficiënt	λ	$W/(m \cdot K)$	
Warmte-isolatiecoëfficiënt	M	$K \cdot m^2/W$	
Warmteoverdrachtscoëfficiënt	α	$W/(m^2 \cdot K)$	
Warmteoverdrachtscoëfficiënt binnen	α_i	$W/(m^2 \cdot K)$	
Warmteoverdrachtscoëfficiënt buiten	α_e	$W/(m^2 \cdot K)$	
Warmteoverdrachtscoëfficiënt voor convectie	α_c	$W/(m^2 \cdot K)$	
Warmteproductie, interne	Q_i	J	
Warmtestroom	Φ	W	
Warmtestroomdichtheid	$q_r, (\varphi)$	W/m^2	
Warmteverlies totaal	Φ_{tot}	W	
Warmteverlies, ventilatie	Φ_v	W	
Warmtevermogen benodigd	Φ	W	
Warmteweerstand	R	$m^2 \cdot K/W$	
Warmteweerstand binnen	R_i	$m^2 \cdot K/w$	
Warmteweerstand buiten	R_e	$m^2 \cdot K/w$	
Warmteweerstand constructie	R_c	$m^2 \cdot K/W$	
Warmteweerstand lucht op lucht	R_l	$m^2 \cdot K/w$	
Warmteweerstand, spouw	R_{sp}	$m^2 \cdot K/W$	
Waterdebiet	q_v	l/s	
Weerstand, leiding	R_l	Pa/m	
Weerstandscoefficiënt, kanaal	ζ	-	
Weerstandsfactor voor pijpen, wrijvingsfactor	λ	-	
Weglengthe	s	M	
Werkgebied corrigerende grootheid	Y_h	-	
Wobbe-index	W	J/m^3	
Wrijvingsfactor	λ	-	
Wrijvingsvermogen	P_f	W	

Z

Omschrijving	Symbool	Eenheid	Synoniemen
Zelfinductie	L	H	(elektrische) inductantie
Zonne-energie op een gevel	q_z	kWh	
Zonnestralingintensiteit	E_o	W/m^2	
Zontoetredingsfactor	ZTA	-	
Zuurgraad	pH	($\log[H^+]$)	
Zwaartekracht	g	N/kg	

3 GRAFISCHE SYMBOLEN

3.1 LEIDINGCODERINGEN

Leidingen aangeven met behulp van getrokken lijnen waarin een lettercode voor het te transporteren medium. Kent het systeem een retourleiding, dan wordt deze aangegeven met een streeplijn, voorzien van dezelfde lettercodering.

Voorbeelden:

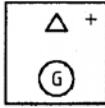

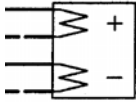
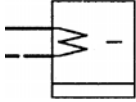
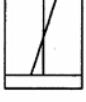
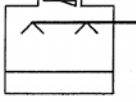
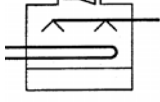

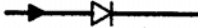

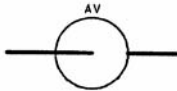
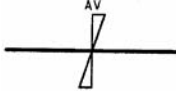
————— hwa ————— hemelwaterafvoerleiding
 - - - - - cv - - - - - retourleiding cv-water

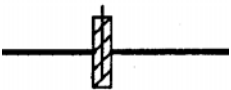
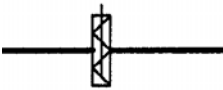

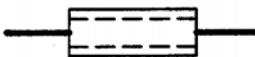

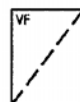

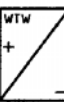

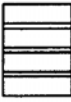

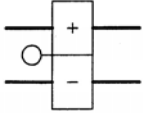

De volgende codering te gebruiken voor:

Soort leiding	Code	Betekenis
waterleidingen	dw kw ohw vwa ww	demi water koud tapwater onthard water vuilwaterafvoer warm tapwater
gasleidingen e.d.	g me p ss v z	aardgas methaan perslucht stikstof vacuüm zuurstof
koelleidingen e.d.	gkw k	gekoeld water koelwater
warmtedistributie	cv htw tho s	warmwaterverwarming heetwaterverwarming thermische olie stoom
brandbeveiliging	bg dbr dsp nbr nsp	blusgas droge brandleiding droge sprinklerleiding natte brandleiding natte sprinklerleiding
algemeen	sz	stofzuiginstallatie

NB: condensaatleiding aan te geven als - - - - - c - - - - -

3.2 SYMBOLEN VOOR APPARATEN EN APPENDAGES

 <p>ketel voor gasvormige brandstof (atmosferische brander)</p>	 <p>ketel voor gasvormige brandstof (ventilatiebrand)</p>	 <p>warmtekrachtapparaat</p>
 <p>pomp</p>	 <p>pomp met variabele rotatiefrequentie</p>	 <p>schroefcompressor</p>
 <p>zuigercompressor</p>	 <p>centrifugaal compressor</p>	 <p>absorptiekoelmachine</p>
 <p>condensor watergekoeld</p>	 <p>condensor luchtgekoeld</p>	 <p>koeltoren voor open koelsysteem</p>
 <p>koeltoren voor gesloten koelsysteem</p>	 <p>afsluiter</p>	 <p>inregelafsluiter</p>
 <p>inregelafsluiter met meetnippel</p>	 <p>regelafsluiter met servomotor</p>	 <p>gewichtsveiligheid</p>
 <p>veerveiligheid</p>	 <p>terugslagklep</p>	 <p>reducer toestel</p>
 <p>vul- en aftapkraan</p>	 <p>thermostatische afsluiter</p>	 <p>thermostatische afsluiter met voeler op afstand</p>
 <p>koudwatertappunt</p>	 <p>warmwatertappunt</p>	 <p>persluchttappunt</p>
 <p>vacuümtappunt</p>		

	centrifugaal ventilator: AV = afvoerventilator TV = toevoerventilator	axiaal ventilator
 dakventilator axiaal	 dakventilator centrifugaal	 inregelklep
 brandklep	 motorisch bediende klep. M: elektromotor E: elektromagnetische motor P: pneumatische motor	 kleppenregister, gelijkroterend
 kleppenregister, contraroterend	 geluiddemper	 cilindrische demper, geluiddempende slang
 naverwarmer	 koeler	 filter :AF: absoluut filter EF: elektrostatich filter KF: koolfilter NF: nafilter VF: voorfilter
 bevochtiger SB: stoom WB: water	 waterterugwinbatterij	 ventilatorsectie AV: afvoer TV: toevoer
 dempersectie	 druppelvanger	 roterende warmtewisselaar
 kruisstroomwisselaar	 inductiekast met verwarming	 inductiekast met koeling
 inductiekast met verwarming en	 ventilatorconvector met verwarming	 ventilatorconvector met koeling

koeling (2 elementen)		
 ventilatorconvector met verwarming en koeling (2 elementen)		

is het algemene symbool voor regeltechnische functies/onderdelen als voeler, regelaar, schakelaar, e.d.

Het symbool wordt voorzien van 2 letters

1 ^e letter	aard van het proces	2 ^e letter	functie
F:	stroming, debiet	A:	alarm
L:	niveau	C:	regelaar
M:	vochtigheid	E:	opnemer (voelend)
P:	druk	I:	aanwijzend instrument
Pd:	drukverschil	P:	proefaansluitpunt
S:	toerental, snelheid	R:	registrerend
T:	temperatuur	S:	schakelaar
		T:	opnemer (zendend)

Voorbeelden:

FS: stromingsschakelaar
 LA: niveualarm
 PC: drukregelaar
 TI: temperatuuraanwijzer (thermometer)
 PT: drukopnemer

3.3 KLEURCODERING LEIDINGEN

Basis-kenkleuren:

Kleur	Ral-nummer	Betekenis
Groen	6010	water
Zilvergrijs	9005	stoom
Okergeel	1004	gassen en vloeibare gassen (uitgezonderd lucht)
Lichtblauw	5012	lucht
Rood		blusmiddelen
Zwart		andere vloeistoffen, exclusief oliën (bruin) en zuren/basen (violet)

De codering door middel van gekleurde stroken tape op de leidingen aanbrengen, letterhoogte 5 mm
 Onderstaande tabel geeft de kleur van de stroken tape op de leidingen, de kleur van de letters en de te gebruiken teksten.

Codering en teksten bij stroken tape:

Tape	Letters	Tekst
groen	zwart	CV aanvoer, CV retour gekoelde wateraanvoer, gekoeld water retour heet water aanvoer, heet water retour

geel	zwart	koelwater aanvoer, koelwater retour koud tapwater, warm tapwater demi water, onthard water
zwart	wit	aardgas, perslucht, vacuüm (dan wel naam van het gas als zuurstof/stikstof etc.)
rood	zwart	hemelwaterafvoer, vuilwaterafvoer, vuilwater beluchting, vuilwater persleiding, stofzuig, bluswater, condensaat.
		blusmiddel vermelden